

Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Media mniejszości, mniejszości w mediach”, Lublin 11-13 czerwca 2013 r.

W Lublinie, w siedzibie Urzędu Wojewódzkiego oraz w budynku Wydziału Politologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej miała miejsce III międzynarodowa konferencja naukowa poświęcona mniejszościom narodowym pod wspólnym tytułem „Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce na tle europejskim”. Warto przypomnieć, że idea lubelskich, cyklicznych spotkań badaczy, przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych wraz z przedstawicielami władz państwowych zainicjowana została w 2010 r., kiedy to 15-17 września 2010 r. odbyła się pierwsza konferencja z okazji piątej rocznicy wejścia w życie Ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym. Temat konferencji – „Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce na tle europejskim” stał się tytułem całego cyklu i kolejna konferencja odbyła się 14-16 czerwca 2011 r. Zatytułowana została „Mniejszości narodowe, etniczne i językowe w Unii Europejskiej”. Druga konferencja była częścią polskiej prezydencji w Radzie Unii Europejskiej i dodatkowo objął ją patronatem Przewodniczący Parlamentu Europejskiego. Materiały z obu konferencji ukazały się drukiem.

Trzecia z kolei międzynarodowa konferencja zgromadziła przedstawicieli mediów mniejszości, instytucji państwowych i samorządowych oraz badaczy problematyki mniejszościowej z wiodących ośrodków naukowych. Organizatorami byli: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, Komisja Wspólna Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych, Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, Polskie Towarzystwo Komunikacji Społecznej, Towarzystwo Ukraińskie, Lubelski Urząd Wojewódzki, Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego oraz Urząd Miasta Lublin. Wzorem lat ubiegłych lubelska konferencja została objęta honorowym patronatem Marszałka Sejmu RP. Jej uroczyste otwarcie nastąpiło w Sali Błękitnej Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego, gdzie toczyły się obrady pierwszego dnia konferencji. Po wystąpieniach zaproszonych gości – przedstawicieli instytucji państwowych i samorządowych – przypomniana została idea inicjująca spotkania w Lublinie – stworzenie „lubelskiego Davos mniejszości narodowych i etnicznych”. Przywołano wielokulturowy charakter miasta, w który niejako naturalnie wpisują się konferencje na tematy związane z mniejszościami narodowymi i etnicznymi. Dodatkowym akcentem części oficjalnej było wręczenie (na wniosek Ministra Administracji i Cyfryzacji) odznaczeń państwowych dziewięciu przedstawicielom

mniejszości narodowych i etnicznych. Następnie rozpoczęły się obrady plenarne. W części pierwszej miały formułę dyskusji moderowanej, której tematem było funkcjonowanie mediów mniejszości w Polsce. Wystąpili: Janusz Mieczkowski – „Warunki rozwoju i odbioru mediów mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce”, Marzena Giedrońc – „Problem środków masowego przekazu oraz dostępu do nich mniejszości narodowych” (oboje referenci z Uniwersytetu Szczecińskiego), Magdalena Ratajczak (Uniwersytet Wrocławski) – „Sieciowa etniczność. Mniejszości etniczne w Polsce jako użytkownicy nowych mediów” oraz Katarzyna Maciejewska-Mieszkowska (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) – „Mniejszość ukraińska na falach Polskiego Radia Olsztyn”.

Druga część, w formie okrągłego stołu, zgromadziła przedstawicieli mediów mniejszości narodowych i etnicznych. Wzięli w nim udział redaktorzy: Agáta Jendžečiková („Život”), Anna Akbike Sulimowicz („Awazymyz”), Aleksandra Popow (producent programu „Rosyjski Ekspres”), Jarosław Prystasz („Nasze Słowo”), Jerzy Kalina (Bielsat TV), Jerzy Leszczyński i Radosław Dąbrowski (Radio Racyja), Piotr Trochanowski („Besida”), Rudolf Urban (Zespół Producentki Pro Futura Sp. z o.o.), Jakub Wyszyński (portal jewish.org.pl), Andrzej Romańczuk (Sekretarz Rady Programowej Radia Białystok, autor i wydawca programu „Rosyjski Głos”). W dyskusji wskazano, że oprócz audycji radiofonii publicznej, finansowanych z abonamentu, coraz ważniejsze stają się audycje nadawców niepublicznych. Podkreślono rolę portali internetowych zakładanych i prowadzonych przez mniejszości, jak również własnych stacji radiowych. Takimi dysponują mniejszość białoruska i Kaszubi. Radia internetowe prowadzi mniejszość łemkowska i niemiecka. Oceniono, że wobec znacznego rozproszenia mniejszości w Polsce rola portali internetowych będzie wzrastać. Pojawiła się kwestia konieczności dotacji inicjatyw medialnych mniejszości przez Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji.

Po obradach plenarnych odbyło się XXXVIII posiedzenie Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych. W jego trakcie dyskutowano na temat możliwości, jakie dla programów mniejszości narodowych i etnicznych stwarza cyfryzacja telewizji.

W drugim dniu miały miejsce cztery sesje problemowe. Odbywały się na Wydziale Politologii UMCS. Tematem pierwszej były „Media mniejszości narodowych w Polsce”, drugiej: „Uwarunkowania problematyki mniejszościowej w dyskursie publicznym”, trzeciej: „Obraz mniejszości narodowych i etnicznych w polskich mediach, czwartej: „Media mniejszości narodowych w Europie”. W pierwszej sesji wygłoszono siedem referatów. Renata Król-Mazur (UJ) zaprezentowała rolę czasopisma „Awedis” w zbliżeniu różnych środowisk ormiańskich w Polsce. Tadeusz Karabowicz (UMCS) przedstawił historię percepcji wydawniczej rocznika literackiego „Ukraiński Zaułek Literacki”. Justyna Maguś zajęła się oceną znaczenia „Kuriera Galicyjskiego”. Paweł Bysko

i Anna Ciałowicz (oboje reprezentujący Gminę Wyznaniową Żydowską i Biuletyn „Kolbojnik”) przedstawili społeczność żydowską Warszawy na łamach tego czasopiisma. Irena Kurasz (UWr.) zaprezentowała media mniejszości niemieckiej na Dolnym Śląsku po 1950 r. na tle sytuacji społeczno-demograficznej tego regionu. Marek Mazurkiewicz, Pełnomocnik Wojewody Opolskiego ds. Mniejszości Narodowych i Etnicznych przedstawił historię mniejszości niemieckiej w jej mediach oraz sposób przedstawiania mniejszości niemieckiej w artykułach tygodnika „Wochenblatt”. Andrzej Romańczyk, autor i wydawca programu „Rosyjski Głos” emitowanego na falach Radia Białystok, omówił znaczenie tego programu telewizyjnego w procesie odrodzenia się i budowy świadomości rosyjskiej i rosyjskojęzycznej na terenie województwa podlaskiego w Polsce w latach 1997-2011.

W drugiej sesji wygłoszono osiem referatów. Łucja Kaprańska (AGH w Krakowie) przedstawiła rolę Internetu w procesach integracji i dezintegracji grup etnicznych w Polsce. Dorota Kowalewska (US) poruszyła problem liderów i społeczności mniejszości narodowych i etnicznych w organizacjach mniejszościowych na terenie Szczecina. Mariola Abkowicz, reprezentująca UAM i Związek Karaimów Polskich, przedstawiła karaimskie media i ich rolę w rejestrowaniu i kreowaniu życia społecznego. Anna Ciałowicz, reprezentująca Biuletyn GWŻ w Warszawie oraz portal varshe.org.pl, zaprezentowała projekt internetowy pt. „Moja żydowska Warszawa”. Paweł Popieliński (ISP PAN) omówił rolę środków masowego przekazu mniejszości niemieckiej na Warmii i Mazurach. Rudolf Urban z Zespołu Producentckiego Pro Futura Sp. z o.o. przedstawił przyszłość mediów mniejszości niemieckiej na Górnym Śląsku. Tomasz Browarek (UMCS) zaprezentował prasę ludności niemieckiej w Polsce po II wojnie światowej na tle polityki państwa polskiego. Dr Tomasz Wicherkiewicz (UAM w Poznaniu) podjął problem archiwizacji i dokumentacji zagrożonych języków mniejszościowych.

W trzeciej sesji problemowej wygłoszono osiem referatów. Zbigniew Oniszczuk (UŚ w Katowicach) zajął się problemem obecności mniejszości niemieckiej w mediach publicznych w Polsce. Joanna Wańkowska-Sobiesiak – Pełnomocnik Wojewody Warmińsko-Mazurskiego ds. Mniejszości Narodowych i Etnicznych – przedstawiła medialny obraz mniejszości narodowych i etnicznych zamieszkujących Warmię i Mazury. Z kolei Patryk Pawełczak – Pełnomocnik Wojewody Wielkopolskiego ds. Mniejszości Narodowych i Etnicznych – nakreślił medialny obraz społeczności romskiej w prasie i telewizji województwa wielkopolskiego. Krystyna Garasymiv (UMCS) zaprezentowała obraz Ukraińskiej Cerkwi Grecko-Katolickiej, jaki wyłania się z mediów mniejszości ukraińskiej w Polsce. Bożena Pactwa (UŚ w Katowicach) podjęła się rekonstrukcji pamięci historycznej mniejszości ukraińskiej w przestrzeni Internetu. Nicole Dołowy-Rybińska (Instytut Sławistyki PAN) postanowiła odpowiedzieć na pytanie, czy języki mniejszości w mediach społecznościowych są szansą na przetrwanie, czy odzwierciedlają stan ich użycia. Ewa Pogorzała występująca w imieniu Fundacji na

Rzecz Różnorodności Społecznej przedstawiła komunikat z badań Fundacji w kwestii monitorowania przekazów medialnych dotyczących mniejszości społecznych narażonych na dyskryminację ze względu na pochodzenie etniczne, rasowe i narodowe. Piotr Burgoński (UKSW w Warszawie) w swoim wystąpieniu zajął się dyskryminacją mniejszości etnicznych i narodowych w relacjach polskich mediów.

W czwartej sesji problemowej wygłoszono osiem referatów. Marian Gierula (UŚ w Katowicach) w sposób problemowy przedstawił prasę mniejszości narodowych w Rosji. Grzegorz Bonusiak (UR) zaprezentował języki saami w mediach państw ich zamieszkania. Elżbieta Muciek (UMCS) scharakteryzowała media Polaków w Szwecji. Violetta Gul-Rechlewicz (UJK w Kielcach) na przykładzie niderlandzkim przedstawiła politykę medialną wobec mniejszości etnicznych. Dagmara Głuszek-Szafraniec (Wyższa Szkoła Administracji w Bielsku-Białej) omówiła wpływ autonomii na rozwój mediów baskijskich i katalońskich w Hiszpanii. Mateusz Babicki (UG) reprezentujący Związek Romów Polskich z siedzibą w Szczecinku przedstawił rolę romskiej prasy, radia i telewizji w zachowaniu kultury, tożsamości i języka romskiego w krajach Europy Środkowej po 1989 r. Ewa Godlewska (UMCS) swoje wystąpienie poświęciła mediom mniejszości narodowych w państwach niemieckojęzycznych. Marta Jas-Kozarkiewicz (UW) przedstawiła warunki funkcjonowania prasy mniejszości niemieckiej w Europie. Łącznie w obu dniach konferencji wygłoszono 37 referatów. O ile w trakcie poprzedniej konferencji największą aktywnością wykazywała się mniejszość romska (zarówno w części referatowej, jak i w dyskusji), o tyle w obecnej za najbardziej aktywną należałoby uznać mniejszość ukraińską. W referatach natomiast sporo uwagi prelegentów zajęła kwestia obecności w mediach mniejszości niemieckiej.

Kolejne konferencje w ramach cyklu „Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce na tle europejskim” stały się ważnym elementem spotkań przedstawicieli mniejszości, badaczy i praktyków zajmujących się na co dzień pracą na ich rzecz oraz dały możliwość konfrontacji oczekiwań i realiów mniejszości z ustaleniami badaczy i działaniami przedstawicieli władz. Materiały z obrad zostały skierowane do druku.

Elżbieta Muciek